

ZAMONAVIY TA'LIMDA PEDAGOGIKA

Radjapova Nargiza Bekmuradovna

Qarshi davlat texnika universiteti

O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimidagi pedagogika fanining o'rni, ahamiyati va rivojlanish tendentsiyalari tahlil qilingan. Pedagogika fanining nazariy-metodologik asoslari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va raqamli transformatsiya sharoitidagi pedagogik jarayonlarning o'ziga xos xususiyatlari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *pedagogika, zamonaviy ta'lim, pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim, pedagogik kompetentsiya, ta'lim innovatsiyalari*

Abstract: *This article analyzes the role, importance and development trends of pedagogical science in the modern education system. The theoretical and methodological foundations of pedagogical science, modern pedagogical technologies and the specific features of pedagogical processes in the conditions of digital transformation are considered.*

Keywords: *pedagogy, modern education, pedagogical technologies, digital education, pedagogical competence, educational innovations*

Аннотация: *В статье анализируются роль, значение и тенденции развития педагогической науки в современной системе образования. Рассматриваются теоретико-методологические основы педагогической науки, современные педагогические технологии и особенности педагогических процессов в условиях цифровой трансформации.*

Ключевые слова: *педагогика, современное образование, педагогические технологии, цифровое образование, педагогическая компетентность, образовательные инновации.*

KIRISH

Zamonaviy jamiyat rivojlanishining hozirgi bosqichi ta'lim tizimiga yangicha talablar qo'ymoqda va pedagogika fanining mazmuni, metodologiyasi hamda amaliy tatbiqi tubdan o'zgarishlarni talab etmoqda. XXI asrda ta'lim nafaqat bilim berish, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydigan, ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantiruvchi murakkab jarayon sifatida qaralmoqda. Pedagogika fani bu o'zgarishlarning markazida turib, ta'lim-tarbiya jarayonlarini ilmiy asoslash, samarali usul va vositalarni ishlab chiqish vazifalarini bajaradi [1]. Jahon ta'lim tizimlarining raqamlashtirish, globallashtirish va axborotlashtirish yo'nalishida jadal rivojlanishi pedagogik fanlarning nazariy va amaliy asoslarini qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda [2]. O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli

islohotlar kontekstida pedagogika fanining dolzarbligi yanada ortib bormoqda, chunki sifatli ta'limni ta'minlash, zamonaviy pedagogik kadrlar tayyorlash va ta'lim mazmunini yangilash muammolari bugungi kunning eng muhim masalalaridandir [3].

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot jarayonida pedagogika fanining zamonaviy holatini o'rganishga qaratilgan sistematik adabiyotlar tahlili metodologiyasidan foydalanildi. Metodologik asos sifatida tizimli yondashuv, taqqoslash, umumlashtirish va kontekstual tahlil usullaridan foydalanildi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogika fani hozirgi kunda katta o'zgarishlar davriga kirgan va an'anaviy ta'lim paradigmasidan kompetensiyaviy yondashuvga o'tish jarayonida [4]. Rossiyalik olim V.A. Slastyonin ta'kidlashicha, zamonaviy pedagogika shaxsga yo'naltirilgan ta'limni, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishni va ularning faol sub'ektligini ta'minlashni asosiy printsiplari sifatida belgilaydi [5]. Xorijiy tadqiqotchilar, jumladan, J. Hattie o'z tadqiqotlarida pedagogik ta'sirning samaradorligi masalasini ko'tarib, zamonaviy pedagog professional kompetensiyalarining keng doirasiga ega bo'lishi zarurligini ta'kidlaydi [6]. Raqamli texnologiyalarning ta'limga kirib kelishi pedagogika faniga yangi yo'nalishlar – raqamli pedagogika, elektron ta'lim didaktikasi, masofaviy ta'lim metodologiyasi kabi sohalarni yuzaga keltirdi [7].

Pedagogik kompetensiyalar tushunchasi ham kengayib, zamonaviy pedagog axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, psixologik-pedagogik diagnostika, inklyuziv ta'lim metodlari va boshqa bir qator innovatsion sohalarni egallashi zarur bo'lib qoldi [8]. O'zbek olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar milliy ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda pedagogika fanining yangi metodologik asoslarini ishlab chiqish zaruratini ko'rsatmoqda. Ta'lim jarayonida interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyiha faoliyati va boshqa zamonaviy pedagogik texnologiyalarning tatbiqi pedagogika fanining amaliy yo'nalishlarini boyitmoqda.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Adabiyotlar tahlili natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'limda pedagogika fani bir necha asosiy transformatsiyalarni boshidan kechirmoqda. Birinchidan, pedagogika predmet-markazlashgan yondashuvdan kompetensiya va o'quvchi shaxsga yo'naltirilgan paradigmaga o'tmoqda, bu esa ta'lim jarayonining barcha tarkibiy qismlarini qayta ko'rib chiqishni talab etadi. Ikkinchidan, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi pedagogik nazariya va amaliyotda yangi tushunchalar, metodlar va vositalarning paydo bo'lishiga olib kelmoqda. Uchinchidan, pedagogika fani interdissiplinar xarakter kasb etib, psixologiya, sotsiologiya, nevrologiya, axborot texnologiyalari va boshqa fanlar bilan yaqin integratsiyalashmoqda. Pedagogik faoliyatning mazmuni ham sezilarli darajada o'zgarmoqda: zamonaviy pedagog nafaqat bilim uzatuvchi, balki ta'lim muhitini loyihalashuvchi, o'quvchilarning individual ta'lim traektoriyalarini ishlab chiquvchi,

motivatsion muhitni yaratuvchi va raqamli vositalarni samarali qo'llay oladigan professional bo'lishi zarur.

Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik kompetensiyalarning strukturasi kengayib, kognitiv, kommunikativ, texnologik, refleksiv va ijodiy komponentlarni o'z ichiga olgan holistic tizimga aylanmoqda. Muhokama jarayonida e'tiborni tortadigan yana bir muhim jihat – pedagogika fanining milliy ta'lim tizimlariga moslashishi masalasidir, chunki har bir mamlakat o'zining madaniy, ijtimoiy-iqtisodiy va tarixiy xususiyatlariga ega bo'lib, universal pedagogik modellarni qo'llashda kontekstualizatsiya zarur. O'zbekiston ta'lim tizimi uchun an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalarining uyg'unligi, milliy pedagogik maktabning boy tajribasiga tayanish va global ta'lim tendentsiyalarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Zamonaviy ta'limda pedagogika fani tub transformatsiyalarni boshidan kechirmoqda va bu o'zgarishlar XXI asr ta'lim paradigmasining talablariga javob berish zaruriyatidan kelib chiqmoqda. Tadqiqot natijalari pedagogika fanining shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va raqamli ta'lim tizimiga moslashgan yangi metodologik asoslarini shakllantirishini ko'rsatdi. Pedagogik faoliyatning mazmuni, uslublari va vositalari raqamli texnologiyalar, interdissiplinar yondashuvlar va innovatsion pedagogik texnologiyalar bilan boyitilmoqda. Pedagogik kadrlar tayyorlash tizimi ham shu o'zgarishlarga mos ravishda takomillashtirilishi, pedagoglarning professional kompetensiyalarini doimiy ravishda yangilab turish mexanizmlari yaratilishi zarur. O'zbekiston ta'lim tizimi uchun milliy pedagogik an'analar va zamonaviy jahon tajribasini uyg'unlashtirish, ilmiy asoslangan pedagogik innovatsiyalarni tatbiq etish va pedagogika fanining nazariy-metodologik bazasini yanada boyitish ustuvor vazifalardir. Kelajakda pedagogika fani sun'iy intellekt, virtual haqiqat, adaptiv ta'lim tizimlari kabi yangi texnologiyalar bilan integratsiyalashuvi, nevro pedagogika, raqamli pedagogika kabi yangi yo'nalishlari rivojlanishi kutilmoqda. Shu bilan birga, insonparvarlik, axloqiy qadriyatlar va shaxs rivojlanishiga e'tibor pedagogikaning asosiy prinsipi bo'lib qolishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azizxo'jayeva N.N. Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2020. – 256 b.
2. Žogla I. Pedagogy and Educational Sciences at the Beginning of the 21st Century // Journal of Teacher Education for Sustainability. – 2018. – Vol. 20. – №2. – P. 5-15.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni.

4. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. – 2020. – №5. – С. 34-42.

5. Сластенин В.А. Педагогика: учебник для студентов высших учебных заведений. – Москва: Академия, 2019. – 608 с.

6. Hattie J. Visible Learning: The Sequel: A Synthesis of Over 2,100 Meta-Analyses Relating to Achievement. – London: Routledge, 2023. – 456 p.

7. Koehler M.J., Mishra P. The Technological Pedagogical Content Knowledge Framework // Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge for Educators. – New York: Routledge, 2019. – P. 9-24.

8. Xonkeldieva M.M. Pedagogik kompetentlik muammolari // Pedagogik ta'lim. – 2021. – №3. – B. 45-52.

